

SVEIKATOS MOKYMO IR LIGŲ PREVENCIJOS CENTRAS

VISUOMENĖS INFORMAVIMO APIE KLIMATO POKYČIUS, JŲ KELIAMAS GRĖSMES ŽMONIŲ SVEIKATAI

ATASKAITA

2021 m. balandžio 1 d. – 2022 m. balandžio 1 d.

Įvadas

Vadovaudamiesi Visuomenės informavimo apie klimato pokyčius, jų keliamas grėsmes žmonių sveikatai sistemos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2012 m. gegužės 3 d. įsakymu Nr. V-386/D1-391 (toliau – Aprašas), teikiame 2021 m. balandžio 1 d. – 2022 m. balandžio 1 d. visuomenės informavimo apie klimato pokyčius, jų keliamas grėsmes žmonių sveikatai ir taikytas prevencines priemones, tarp jų ir visuomenės informavimą, ataskaitą (toliau – Ataskaita). Ataskaita parengta pagal Apraše nustatytą atsakingų vykdytojų pateiktą informaciją. Informaciją pateikė Lietuvos hidrometeorologijos tarnyba prie Aplinkos ministerijos (toliau – LHMT), Sveikatos apsaugos ministerijos (toliau – SAM) Ekstremalių sveikatai situacijų centras (toliau – ESSC), Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centras (toliau – ULAC), Sveikatos mokymo ir ligų prevencijos centras (toliau – SMLPC), Vilniaus universiteto Šiaulių akademija (toliau – VU ŠA). Ataskaitoje pateikta informacija apie šių įstaigų veiklą, susijusią su klimato kaita, kaitros ir speigo laikotarpius, gyventojų sergamumą žiedadulkių sukeltomis alergijomis, taikytas ir siūlomas prevencijos priemones, visuomenės informavimą.

Įstaigų veikla, susijusi su klimato kaitos bei jos keliamų grėsmių žmonių sveikatai klausimais

LHMT užtikrina nepertraukiamus ir kokybiškus meteorologinius ir hidrologinius stebėjimus, vykdo aplinkos monitoringo programą, teikia orų prognozes, perspėjimus apie pavojingus meteorologinius ir hidrologinius reiškinius. Taip pat vykdo augalų fenologinius stebėjimus, skelbia augalų vegetacijos ir aktyviosios augalų vegetacijos pradžios ir pabaigos datas. LHMT šiltuoju metų laikotarpiu stebi situaciją ir kaupia duomenis apie UV, esamą ir numatomą karštį ir kaitrą, šaltuoju metų laikotarpiu stebi situaciją ir kaupia duomenis apie esamą ir numatomą šaltį ir speigą.

SAM ESSC rengia bei reguliariai atnaušina rekomendacijas visuomenei bei specialistams apie galimą karščio, kaitros, šalčio bei speigo poveikį sveikatai, teikia patarimus, kaip apsisaugoti nuo neigiamo didelio šalčio, karščio, oro taršos poveikio, informuoja apie galimus susirgimus, pažeidimus bei jų prevenciją veikiant minėtiems veiksniams. Atsižvelgdamas į iš LHMT gautą informaciją apie prognozuojamus karštus, šaltus orus, smarkų snygį, pūgą, SAM ESSC apie tai informuoja SAM, įspėja asmens bei visuomenės sveikatos priežiūros įstaigas, skelbia atnaujintas

rekomendacijas visuomenei ir specialistams savo interneto svetainėje <http://www.essc.sam.lt>. Esant reikalui, SAM ESSC, siekdamas įvertinti situaciją bei galimas problemas teikiant sveikatos priežiūros paslaugas esant kaitrai, oro taršai, speigui, užpusčius kelius ir kt., kontaktuoja su savivaldybių gydytojais, kreipiasi į asmens sveikatos priežiūros įstaigas, greitosios medicinos pagalbos įstaigas dėl informacijos pateikimo apie suteiktas greitosios medicinos pagalbos paslaugas, kurių prirėkė dėl šilumos ir šviesos poveikio, nudegimo saulės spinduliais, šalčio, ir teikia apibendrintą informaciją SAM.

ULAC įgyvendina valstybės užkrečiamųjų ligų prevencijos ir valdymo politiką, organizuoja ir vykdo užkrečiamųjų ligų epidemiologinę priežiūrą, organizuoja ir koordinuoja Lietuvos gyventojų skiepijimą, tvarko užkrečiamųjų ligų ir jų sukėlėjų valstybės informacinę sistemą, teikia visuomenės sveikatos priežiūros paslaugas, vykdo neformalųjį švietimą.

SMLPC pagal kompetenciją rengia metodinę medžiagą bei teikia metodinę pagalbą aplinkos sveikatos, klimato kaitos klausimais, organizuoja bei vykdo gyventojų sveikatos mokymą, neformalųjį švietimą, visuomenės sveikatos priežiūros specialistų kvalifikacijos tobulinimą klimato kaitos, karščio bei šalčio prevencijos klausimais. Taip pat SMLPC koordinuoja informacijos apie klimato pokyčius, jų keliamas grėsmes žmonių sveikatai teikimą visuomenei, duomenų rinkimą, analizę, ataskaitų rengimo organizavimą. Be to, vykdo visuomenės sveikatos priežiūrą aplinkos sveikatinimo, poveikio visuomenės sveikatai vertinimo srityse.

VU ŠA mokslininkai atlieka ore pasklidusių anemofilinių augalų žiedadulkių ir mikroskopinių grybų sporų tyrimus, skirtus klimato ir biologinės įvairovės kaitos stebėsenai bei alergeninių žiedadulkių elgsenos vertinimui. Mėginiai tyrimams renkami Šiauliuose, Klaipėdoje ir Vilniuje.

Kraujasiurbių nariuotakojų, galinčių platinti užkrečiamąsias ligas, paplitimo bei sergamumo nariuotakojų platinamomis ligomis Lietuvoje nuo 2021 m. balandžio 1 d. iki 2022 m. balandžio 1 d. statistika

Lietuvoje žmonės dažniausiai serga dviem erkių platinamomis ligomis – Laimo liga ir erkinio encefalitu. *I. ricinus* rūšies erkės yra pagrindinės erkinio encefalito ir Laimo ligos platintojos, jos paplitusios visoje šalies teritorijoje.

ULAC duomenimis, 2021 m. erkių gausos dinamika stebėta 12-je stacionarų: Alytaus, Lazdijų, Kauno miesto, Kauno rajono, Prienų, Klaipėdos miesto, Šilutės, Marijampolės, Telšių, Utenos, Vilniaus miesto ir Trakų administracinėse teritorijose. Stacionaruose erkės stebimos nuo kovo mėnesio pradžios iki lapkričio mėnesio pabaigos. Iš viso buvo atlikti 59 stebėjimai, surinkta 401 suaugusi erkė ir 550 erkių nimfų, nustatytas vidutinis erkių gausos metinis rodiklis 16,1 erkės 1 km maršrute (6,8 suaugusios erkės ir 9,3 erkių nimfos). Pastebėti erkių skaitlingumo dinamikos pikai balandžio I–II dešimtadieniais (po 22 erkės 1 km) ir liepos I dešimtadienį (27 erkės 1 km). 2021 m. erkių aktyvumas prasidėjo kovo mėnesį ir tęsėsi iki lapkričio mėnesio vidurio. Masinio erkių aktyvumo pradžia prasidėjo kovo pabaigoje, gausumo maksimumas buvo stebimas nuo balandžio pabaigos iki liepos vidurio. Dėl erkių paplitimo 2021 m. įvertinti 4 miškai, 26 poilsiavietės ir 7 kitų kategorijų vietovės. Miškuose erkių gausumo rodiklis siekė nuo 2,2 iki 23,3; poilsiavietėse – nuo 1,5 iki 23,3; kitose vietovėse – 9,2 erkės 1 km maršrute.

2021 m. Lietuvoje buvo užregistruoti 365 susirgimai erkiniu encefalitu (toliau – EE). Sergamumo rodiklis buvo 13 atvejų 100 tūkst. gyventojų. Palyginti su 2020 m., 2021 m. užregistruota 1,9 karto mažiau EE atvejų (2020 m. – 669 EE atvejų, sergamumo rodiklis – 25 atv./100 tūkst. gyv.). EE dažniau serga suaugę žmonės. Didžiausias sergamumas užregistruotas 45–54 ir 55–64 metų amžiaus grupėse, sergamumo rodikliai atitinkamai buvo 35,9 ir 34,3 atv./100 tūkst. gyventojų. Vyresnio amžiaus asmenims liga paprastai pasireiškia sunkiau ir dažniau pastebimi liekamieji ligos reiškiniai. 2021 m. dėl šios ligos buvo hospitalizuoti 294 ligoniai, 80,5 % visų susirgusių EE asmenų. 2021 m. kaimo gyventojų sergamumo rodiklis buvo didesnis nei miesto gyventojų. Kaimo vietovėse buvo užregistruota 140 EE atvejų (sergamumo rodiklis 15,4 atv./100 tūkst. gyv.), miestuose – 225 EE atvejai (sergamumo rodiklis 11,9 atv./100 tūkst. gyv.). Vyrų sergamumo rodiklis buvo didesnis nei moterų. Iš viso buvo užregistruota 200 sergančių vyrų (sergamumo rodiklis 15,2 atv./100 tūkst. gyv.) ir 165 sergančios moterys (sergamumo rodiklis 11,1 atv./100 tūkst. gyv.).

2021 m. Lietuvoje buvo užregistruota 1780 susirgimų Laimo liga (toliau – LL), sergamumo rodiklis buvo 63,7 atvejo 100 tūkst. gyventojų. Palyginti su 2020 m., 2021 m. užregistruota 1,5 karto mažiau atvejų (2020 m. – 2811 LL atvejų, sergamumo rodiklis 100,6 atv./100 tūkst. gyv.). LL dažniau serga suaugę žmonės. 2021 m. didžiausias sergamumas užregistruotas 45–54 ir 55–64 metų amžiaus grupėse, sergamumo rodikliai atitinkamai buvo 154,8 ir 177,9 atv./100 tūkst. gyventojų. Lietuvoje LL dažniausiai pasireiškia odos uždegimu (migruojančia eritema), tačiau apie 10 % ligonių pasireiškia sąnarių, nervų sistemos, širdies pakenkimo požymiais. 2021 m. dėl LL buvo hospitalizuoti 96 ligoniai, 5,4 % visų susirgusių LL asmenų. 2021 m. kaimo gyventojų sergamumo rodiklis buvo mažesnis nei miesto gyventojų. Kaimo vietovėse buvo užregistruoti 562 LL atvejai (sergamumo rodiklis buvo 61,8 atv./100 tūkst. gyv.), miestuose – 1218 atvejų (sergamumo rodiklis 64,5 atv./100 tūkst. gyv.). Vyrų sergamumo rodiklis buvo mažesnis nei moterų. Iš viso buvo užregistruoti 747 sergantys vyrai (sergamumo rodiklis 56,8 atv./100 tūkst. gyv.) ir 1033 sergančios moterys (sergamumo rodiklis 69,7 atv./100 tūkst. gyv.).

*Išskirtinių klimato keliamų grėsmių, kurios galėjo turėti įtakos žmonių sveikatai Lietuvoje
2021 m. balandžio 1 d. – 2022 m. balandžio 1 d., statistika*

Pagal kompetenciją duomenis teikia LHMT.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymu „Dėl stichinių, katastrofinių meteorologinių ir hidrologinių reiškinių rodiklių patvirtinimo“, **kaitra** – tai stichinis meteorologinis reiškinys, kai maksimali oro temperatūra +30 °C ar aukštesnė; kaitros trukmė 3 ir daugiau dienų. **Šalies masto kaitra** būna tuomet, kai ji registruojama $\geq 1/3$ šalies teritorijos, o **lokali** – kai registruojama bent vienoje meteorologijos stotyje.

2021 metais šalies masto kaitra registruota 2 kartus:

Birželio 18–25 d.: Biržų meteorologijos stotyje (toliau – MS) (4 dienos), Dotnuvos automatinėje meteorologijos stotyje (toliau – AMS) (4 dienos), Dūkšto AMS (5 dienos), Kauno MS (5 dienos), Kybartų AMS (4 dienos), Klaipėdos MS (4 dienos), Laukuvos MS (3 dienos), Lazdijų AMS (5 dienos), Panevėžio AMS (4 dienos), Raseinių AMS (3 dienos), Šiaulių MS (4 dienos), Šilutės AMS (4 dienos), Telšių AMS (3 dienos), Ukmergės AMS (5 dienos), Utenos AMS (5 dienos), Varėnos AMS (6 dienos), Vilniaus MS (6 dienos), Akmenės AMS (5 dienos), Alytaus

AMS (6 dienos), Marijampolės AMS (4 dienos), Mažeikių AMS (4 dienos), Rokiškio AMS (5 dienos), Šeduvos AMS (3 dienos), Švenčionių AMS (6 dienos), Tauragės AMS (5 dienos), Vėžaičių AMS (4 dienos), Birštono automatinėje agrometeorologijos stotyje (toliau – AGMS) (6 dienos), Druskininkų AGMS (8 dienos), Elektrėnų AGMS (5 dienos), Joniškio AGMS (4 dienos), Jurbarko AGMS (5 dienos), Kaišiadorių AGMS (5 dienos), Kazlų Rūdos AGMS (5 dienos), Kretingos AGMS (5 dienos), Kupiškio AGMS (5 dienos), Molėtų AGMS (5 dienos), Pagėgių AGMS (4 dienos), Pakruojo AGMS (4 dienos), Prienų AGMS (5 dienos), Šakių AGMS (5 dienos) Šalčininkų AGMS (5 dienos), Trakų AGMS (5 dienos), Zarasų AGMS (5 dienos), Kelmės AGMS (6 dienos), Plungės AGMS (5 dienos), Rietavo AGMS (4 dienos), Skuodo AGMS (5 dienos).

Liepos 7–18 d. (didžiojoje Lietuvos dalyje šis laikotarpis buvo padalintas į dvi stichines kaitras bei atskiras karščio dienas):

Biržų MS (4 dienos), Dotnuvos AMS (4 ir 7 dienos), Dūkšto AMS (4 ir 5 dienos), Kauno MS (3 ir 6 dienos), Kybartų AMS (6 dienos), Laukuvos MS (5 dienos), Lazdijų AMS (5 dienos), Nidos MS (3 dienos), Panevėžio AMS (4 ir 5 dienos), Raseinių AMS (5 dienos), Šiaulių MS (5 dienos), Šilutės AMS (5 dienos), Telšių AMS (5 dienos), Ukmergės AMS (4 ir 6 dienos), Utenos MS (11 dienų), Varėnos AMS (3 ir 6 dienos), Vilniaus MS (3 ir 3 dienos), Akmenės AMS (5 dienos), Alytaus AMS (4 ir 5 dienos), Marijampolės AMS (5 dienos), Mažeikių AMS (6 dienos), Rokiškio AMS (4 ir 6 dienos), Šeduvos AMS (3 ir 6 dienos), Švenčionių AMS (10 dienų), Tauragės AMS (6 dienos), Birštono AGMS (4 ir 6 dienos), Druskininkų AGMS (4 ir 6 dienos), Elektrėnų AGMS (4 ir 3 dienos), Joniškio AGMS (6 dienos), Jurbarko AGMS (6 dienos), Kaišiadorių AGMS (4 ir 7 dienos), Kazlų Rūdos AGMS (4 dienos), Kretingos AGMS (3 dienos), Kupiškio AGMS (4 ir 5 dienos), Molėtų AGMS (3 ir 6 dienos), Pagėgių AGMS (6 dienos), Pakruojo AGMS (4 ir 7 dienos), Prienų AGMS (3 ir 3 dienos), Šakių AGMS (6 dienos) Šalčininkų AGMS (6 ir 3 dienos), Trakų AGMS (3 ir 3 dienos), Zarasų AGMS (10 dienų), Kelmės AGMS (9 dienos), Plungės AGMS (6 dienos), Rietavo AGMS (5 dienos), Skuodo AGMS (6 dienos).

2021 metais **karštis** (kai maksimali oro temperatūra ≥ 30 °C) registruotas 15 dienų:

Birželio 22 d. – Nidos MS.

Liepos 1 d. – Kazlų Rūdos AGMS.

Liepos 2 d. Akmenės AMS, Plungės AGMS, Skuodo AGMS.

Liepos 7 d. Klaipėdos MS, Šilutės AMS, Akmenės AMS, Mažeikių AMS, Tauragės AMS, Vėžaičių AMS, Joniškio AGMS, Kelmės AGMS, Plungės AGMS, Rietavo AGMS, Skuodo AGMS.

Liepos 8 d. Kybartų AMS, Lazdijų AMS, Marijampolės AMS, Šakių AGMS.

Liepos 9 d. Kybartų AMS, Lazdijų AMS, Raseinių AMS, Šaulių MS, Akmenės AMS, Marijampolės AMS, Tauragės AMS, Joniškio AGMS, Jurbarko AGMS, Šakių AGMS, Plungės AGMS.

Liepos 10 d. Šaulių MS, Akmenės AMS, Joniškio AGMS, Pagėgių AGMS.

Liepos 12 d. Biržų MS, Klaipėdos MS, Vilniaus MS, Vėžaičių AMS, Elektrėnų AGMS, Prienų AGMS, Trakų AGMS.

Liepos 13 d. Biržų MS, Klaipėdos MS, Vilniaus MS, Elektrėnų AGMS, Prienų AGMS, Trakų AGMS.

Liepos 15 d. – Biržų MS.

Liepos 16 d. Biržų MS, Kauno MS, Vėžaičių AMS, Kazlų Rūdos AGMS.

Liepos 18 d. Biržų MS, Akmenės AMS.

Liepos 25 d. Dotnuvos AMS, Kybartų AMS, Tauragės AMS, Kretingos AGMS, Pagėgių AGMS, Kelmės AGMS, Skuodo AGMS.

Liepos 26 d. Biržų MS, Dotnuvos AMS, Kauno MS, Kybartų AMS, Klaipėdos MS, Lazdijų AMS, Panevėžio AMS, Raseinių AMS, Šiaulių MS, Šilutės AMS, Telšių AMS, Ukmergės AMS, Utenos AMS, Vilniaus MS, Akmenės AMS, Alytaus AMS, Marijampolės AMS, Mažeikių AMS,

Rokiškio AMS, Šeduvos AMS, Švenčionių AMS, Tauragės AMS, Vėžaičių AMS, Birštono AGMS, Druskininkų AGMS, Elektrėnų AGMS, Joniškio AGMS, Jurbarko AGMS, Kaišiadorių AGMS, Kretingos AGMS, Kupiškio AGMS, Molėtų AGMS, Pagėgių AGMS, Pakruojo AGMS, Prienų AGMS, Šakių AGMS, Trakų AGMS, Kelmės AGMS, Plungės AGMS, Rietavo AGMS, Skuodo AGMS.

Liepos 28 d. Kauno MS, Lazdijų AMS, Utenos MS, Vilniaus MS, Alytaus AMS, Marijampolės AMS, Birštono AGMS, Druskininkų AGMS, Elektrėnų AGMS, Kaišiadorių AGMS, Pakruojo AGMS.

LHMT informavo, kad nebuvo pasiektas stichinio meteorologinio reiškinių **speigo** rodiklis. Remiantis jau minėtu Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymu „Dėl stichinių, katastrofinių meteorologinių ir hidrologinių reiškinių rodiklių patvirtinimo“, speigas registruojamas, kai minimali oro temperatūra yra $-30\text{ }^{\circ}\text{C}$ ar žemesnė ir trunka 1–3 paras.

Esant poreikiui SAM ESSC aktyviai kreipiasi į asmens sveikatos priežiūros įstaigas, GMP įstaigas dėl informacijos pateikimo apie suteiktas greitosios medicinos pagalbos paslaugas dėl karščio ir šviesos padarinių (TLK-10-AM kodas, T67, T67.0–T67.9), nudegimo saulės spinduliais (TLK-10-AM kodas L55, L55.0, L55.1, L55.2, L55.8, L55.9), nušalimų (TLK-10-AM kodai T33–T35), hipotermijos (TLK-10-AM kodas T68), kitokio žemos temperatūros poveikio (TLK-10-AM kodas T69), dėl intensyvaus natūralaus šalčio poveikio (TLK-10-AM kodas X31) ir teikia apibendrintą informaciją SAM ir SMLPC.

Pagal greitosios medicinos pagalbos paslaugas teikiančių įstaigų pateiktą informaciją, 2021 m. birželio 18–24 d. ir liepos 7–26 d. 64 pacientams buvo suteikta pagalba dėl šilumos ir šviesos poveikio (TLK-10-AM kodas T67, T67.0–T67.9) ir 13 pacientų buvo suteikta pagalba dėl nudegimo saulės spinduliais (TLK-10-AM kodas L55, L55.0, L55.1, L55.2, L55.8, L55.9). Bendras nukentėjusiųjų nuo kaitros asmenų skaičius – 77.

Ekstremalių sveikatai situacijų metu taikytos prevencijos priemonės

Taikyta prevencijos priemonė – visuomenės informavimas. Informacija apie kaitrą teikta LHMT, SAM ESSC ir SMLPC interneto svetainėse ir žiniasklaidai. LHMT apie kilusias ir prognozuojamas išskirtines klimato kaitos grėsmes taip pat informavo SMLPC.

Siekdamas sumažinti sergamumą nariuotakojų platinamomis ligomis, ULAC taikė įvairias prevencines priemones. Pagal turimus duomenis, 2021 m. nuo EE įskiepytos 334664 vakcinos dozės (paskiepyti 89643 asmenys iki 17 metų ir 245021 18 m. ir vyresnis asmuo).

Informacija apie erkių platinamas ligas teikta ir ULAC interneto svetainėje bei žiniasklaidai.

Pasiūlymai dėl 2021 m. balandžio 1 d. – 2022 m. balandžio 1 d. Lietuvoje vykdytų prevencinių priemonių tobulinimo

Siekdamas plačiau skleisti rekomendacijas, kaip apsaugoti savo sveikatą karščio metu, SAM ESSC gali pasidalinti su kitomis institucijomis savo parengtomis rekomendacijomis, informaciniais pranešimais, gairėmis visuomenei, infografikais ir kt.

VU ŠA pasiūlymas: Vertinant aplinkos veiksnių poveikį visuomenės sveikatai, vertėtų daugiau dėmesio skirti viešųjų erdvių želdinimui ir želdynų priežiūrai. COVID-19 ligos sukeltos pandemijos metu urbanizuotų teritorijų žalieji plotai „buvo iš naujo atrasti“. Pagrindinė problema yra ta, kad iki šiol šalyje augalai sodinami neatsižvelgiant į jų alergeninį potencialą. Būtų naudinga pradėti diskusiją su už želdynus (tiek miesto teritorijoje, tiek darželių ar mokyklų aplinkoje) atsakingais savivaldybių tarnautojais, visuomenės sveikatos specialistais, architektais ir kitais susijusiais atsakingais asmenimis, kad būtų ugdoma mažai alergeniškos aplinkos kūrimo kultūra ir užtikrinamas įkvepiamųjų alergenų krūvio mažinimas (ypač aktualu miestuose).

LHMT ir ULAC specialistai pasiūlymų dėl Lietuvoje vykdytų prevencinių priemonių tobulinimo neturėjo.

Visuomenės informavimas 2021 m. balandžio 1 d. – 2022 m. balandžio 1 d. apie klimato pokyčius, jų keliamas grėsmes žmonių sveikatai

Informacinė priemonė	Aprašymas, šaltinių nuorodos
Paskaitos kvalifikacijos kėlimo kursuose	<p>ULAC:</p> <p>Pagal Europos socialinio fondo projektą „Tikslinės grupės vaikų skiepavimo apimties įvertinimas specialistų ir visuomenės sveikatos raštingumo didinimas užkrečiamųjų ligų profilaktikos tema“ skaityti pranešimai „Europinės miško erkės ypatumai“, „Kraujasiurbių nariuotakojų platinamos ligos“ Trakuose 2021 m. lapkričio 29 – gruodžio 01 d.</p> <p>VU ŠA:</p> <p>Profesinio tobulinimo kursuose „Klimato kaitos poveikis visuomenės sveikatai“ 2021-05-07 skaitytas pranešimas „Naujos žinios apie klimato kaitos poveikį alergeninėms žiedadulkėms ir priemonės alergijos prevencijai“ http://www.smlpc.lt/media/image/Naujienoms/2017%20metai/Profesinio%20tobulinimosi%20kursai/Programa_klimato_kaita_kor.pdf</p> <p>SMLPC:</p> <p>Suorganizuoti nuotoliniai profesinio tobulinimosi kursai „Klimato kaitos poveikis visuomenės sveikatai“ (2021-05-07). Kursų metu skaitytas pranešimas „Pirmoji pagalba ištikus alerginei reakcijai“.</p> <p>http://www.smlpc.lt/media/image/Naujienoms/2017%20metai/Profesinio%20tobulinimosi%20kursai/Programa_klimato_kaita_kor.pdf</p>
Interviu Lietuvos radijo stočių ir	<p>ULAC: 6 interviu kraujasiurbių nariuotakojų ir jų platinamųjų ligų prevencijos temomis.</p> <p>LHMT: šios tarnybos sinoptikų sudarytos orų prognozės buvo transliuojamos</p>

<p>televizijos laidose</p>	<p>daugelyje televizijos ir radijo žinių laidų.</p> <p>VU ŠA: LRT. 2021-04-18 „Žinia, jei esate alergiški: ore jau fiksuojama didelė beržų žiedadulkių koncentracija“. https://www.lrt.lt/naujienos/sveikata/682/1389478/zinia-jei-esate-alergiski-ore-jau-fiksuojama-didele-berzu-ziedadulkiu-koncentracija</p> <p>LRT. 2021-04-27 „Vargina kiekvieną pavasarį užklumpanti alergija žiedadulkėms? Mokslininkė pataria, ką daryti“. https://www.lrt.lt/naujienos/mokslas-ir-it/11/1396390/vargina-kiekviena-pavasari-uzklumpanti-alergija-ziedadulkems-mokslininke-pataria-ka-daryti</p> <p>TV3. 2021-05-02 „Alergiją galima sumaišyti su koronavirusu: jos išvengti padės paprasta priemonė“. https://www.tv3.lt/naujiena/video/alergija-galima-sumaisyti-su-koronavirusu-jos-isevngti-pades-paprasta-priemone-n1093456</p> <p>SMLPC:</p> <p>Duotas interviu apie karštį LRT radijui (2021-06-18).</p>
<p>Interviu, straipsniai, pranešimai Lietuvos dienraščiuose</p>	<p>ULAC: 9 interviu kraujasiurbių nariuotakojų ir jų platinamų ligų prevencijos temomis.</p> <p>VU ŠA:</p> <p>3 straipsniai dienraščiuose:</p> <p>„Šiaulių kraštas“. 2021-03-15 „Pavasarinės alergijos ant slenksčio: ką naujo žino mokslininkai“ https://www.skrastas.lt/sveikata/pavasarinės-alergijos-ant-slenkscio-ka-naujo-zino-mokslininkai</p> <p>„Šiaulių kraštas“. 2021-05-03 „Augalų žydėjimas – palankus metas žiedadulkėms sklisti“. https://www.skrastas.lt/sveikata/augalu-zydejimas-palankus-metas-ziedadulkems-sklisti</p> <p>„Lietuvos rytas“. 2021-07-14 „Rimtai įspėja: po kelerių metų varginanti liga palies pusę Europos“. https://www.lrytas.lt/sveikata/ligos-ir-gydymas/2021/07/14/news/koleges-pasiulytas-pyrago-gabalas-su-riesutais-gali-baigtis-ir-mirtimi-tokiu-atveju-bus-vis-dazniau-20085005</p>

	<p>SMLPC:</p> <p>Duotas interviu apie karštį „Delfi“ (2021-06-17), straipsnis „Delfi“ paskelbtas 2021-06-18. https://www.delfi.lt/sveikata/zinoti-sveika/uzklupus-karsciui-specialistu-patarimai-galintys-isingelbeti-net-gyvybe-privaloma-zinoti-kiekvienam.d?id=87503171</p> <p>2021-07-13 Pateikta informacija apie karščio poveikį Mažeikių laikraščiui „Santarvė“. Publikuota 2021-07-21. https://www.santarve.lt/vasaros-karsciai-tesis-kaip-elgtis-ir-tinkamai-atsigaivinti/</p>
Surengta konferencijų	<p>VU ŠA:</p> <p>2021-05-13 Jaunųjų tyrėjų tarptautinė mokslinė konferencija „Jaunasis tyrėjas išmaniajai visuomenei“. Specializuota sekcija „Aplinkos sveikata ir ekologija“. https://www.sa.vu.lt/external/sa/files/Jaunasis_tyr%C4%97jas_liet.2.pdf</p>
Skaityta pranešimų konferencijose ir seminaruose	<p>VU ŠA:</p> <p>2021-04-01 skaitytas pranešimas „Nematoma gyvoji gamta arba apie tuos kuriems namai debesyse“. https://www.facebook.com/STEAMSIULIAI/photos/pcb.183064310295138/183057726962463/</p> <p>VU Rinkodaros ir komunikacijos skyriaus organizuotame seminarų ir paskaitų cikle mokytojams 2021-04-07 skaitytas pranešimas „Kaip pasirinkti parką, kuriame ilsėtis sveika?“.</p> <p>Lietuvos alergijos ir astmos asociacijos seminaruose 2021-07-13 ir 2021-12-14 skaitytas pranešimas „Išmaniosios technologijos alergeninių žiedadulkių poveikiui kontroliuoti“ https://www.facebook.com/alergijaasociacija</p> <p>Mokslo festivalyje „Erdvėlavis Žemė“ 2021-09-10 skaityti pranešimai „Ar esi alergiškas? Pažink savo priešą geriau“ (https://www.mokslofestivalis.eu/renginys/2021/ar-esi-alergiskas-pazink-savo-priasa-geriau/) ir „Žiedadulkės gamtoje“ (https://www.mokslofestivalis.eu/renginys/2021/ziedadulkes-gamtoje/).</p>
Parengta informacinių pranešimų į įstaigos ir kitus	<p>ULAC: parengti 4 informaciniai pranešimai:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. „Nuo erkinio encefalito skiepytis rekomenduojama pradėti žiemą“, 2. „Žiemą erkės miega, atšilus orams kanda“, 3. „Atšilus orams, atsibudo ir erkės“, 4. „Minime pasaulinę maliarijos dieną“.

tinklapius	<p>LHMT: orų prognozės skelbtos svetainėje www.meteo.lt ir svetainės mobiliojoje versijoje m.meteo.lt.</p> <p>Skelbti informaciniai pranešimai:</p> <p>2021-06-18 „Lietuvoje numatoma kaitra, būkite atsargūs“,</p> <p>2021-06-21 „Naujas rekordas – šilčiausia birželio naktis per visą meteorologinių stebėjimų istoriją!“,</p> <p>2021-06-23 „Tropinės naktys Lietuvoje stebimos vis dažniau“,</p> <p>2021-06-26 „Lietuvoje registruotas stichinis meteorologinis reiškiny – kaitra! (pasiektas dar vienas rekordas)“,</p> <p>2021-07-02 „Šių metų birželis – antras pagal karštumą“,</p> <p>2021-07-12 „Lietuvoje registruotas jau antras šiais metais stichinis meteorologinis reiškiny – kaitra. Dalyje Lietuvos kaitra tęsiasi“,</p> <p>2021-07-20 „Lietuvoje registruota dar viena kaitra, dalyje Lietuvos ji buvo rekordiškai ilga“,</p> <p>2021-08-03 „Šių metų liepa – karščiausias mėnuo nuo 1961 m.“.</p> <p>SAM ESSC:</p> <p>Interneto svetainėje www.essc.sam.lt buvo skelbiami informaciniai pranešimai: „Perspėjimas apie stichinį meteorologinį reiškiny – kaitrą“ (2021-06-17, o 2021-07-26 ši informacija buvo atnaujinta); „Kaitra – kam, kodėl ir kaip saugotis?“. Tuo pat metu buvo paskelbtas infografikas „Kaip išvengti neigiamo saulės poveikio“ (2021-07-07); „Aktuali informacija atostogaujantiems prie Baltijos jūros“ (2021-07-26).</p> <p>Taip pat buvo paskelbta informacija gyventojams „Patarimai gyventojams didelių šalčių atvejais“ ir gairės visuomenei „Kaip apsaugoti savo sveikatą šalčių atvejais“.</p> <p>VU ŠA:</p> <p>„VU mokslininkė pataria, kaip sumažinti alergenų poveikį augalų žydėjimo metu“ (2021-04-27) https://naujienos.vu.lt/vu-mokslininke-pataria-kaip-sumazinti-alergenu-poveiki-augalu-zydejimo-metu/</p> <p>„VU ŠA profesorė Ingrida Šaulienė: kaip išvengti alergijos per žiedadulkių sezoną?“ (2021-06-10) https://naujienos.vu.lt/vu-sa-profesore-ingrida-sauliene-kaip-ivsengti-alergijos-per-ziedadulkiu-sezona/</p> <p>SMLPC:</p> <p>Prognozuojant kaitros laikotarpį ir karščių metu svetainėje www.smlpc.lt nuolat buvo skelbiami informaciniai pranešimai apie artėjantį karštį ir</p>
------------	---

	<p>priemonės, skirtas apsaugoti nuo karščio (Rekomendacijos, kaip apsaugoti karščiui jautriems žmonėms).</p> <p>Taip pat buvo paskelbti šie informaciniai pranešimai SMLPC svetainėje:</p> <p>„Aktuali informacija alergiškiems asmenims apie žiedadulkių sklaidą“ (2021-05-19);</p> <p>„Parengta visuomenės informavimo apie klimato pokyčius, jų keliamas grėsmes žmonių sveikatai 2020–2021 m. ataskaita“ (2021-05-20);</p> <p>„Specialistų rekomendacijos, kaip apsaugoti karščiui jautriems žmonėms“ (2021-07-09);</p> <p>„Kaitra sugrįžo. Kaip saugotis karščio?“ (2021-07-26).</p> <p>Parengtos rekomendacijos „Kaip elgtis karščių metu“ www.LT72.lt interneto svetainei (2021-06-25).</p>
<p>Kiti darbai</p>	<p>SMLPC:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Įgyvendinant Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2012 m. gegužės 3 d. įsakymą Nr. V-386/D1-391 „Dėl Visuomenės informavimo apie klimato pokyčius, jų keliamas grėsmes žmonių sveikatai sistemos aprašo patvirtinimo“, parengta apibendrinta 2020 m. balandžio 1 d. – 2021 m. balandžio 1 d. ataskaita pagal iš atsakingų vykdytojų gautą informaciją apie klimato kaitos keliamas grėsmes sveikatai. 2. Vykdamas Lietuvos Respublikos nacionalinio energetikos ir klimato srities veiksmų planą 2021–2030 m., sukurta tarpinstitucinė darbo grupė, skirta kovoti su klimato kaitos padarinių poveikiu visuomenės sveikatai, kuri patvirtinta sveikatos apsaugos ministro 2021 m. rugpjūčio 20 d. įsakymu Nr. V-1910 „Dėl Tarpinstitucinės darbo grupės, skirtos kovoti su klimato kaitos padarinių poveikiu visuomenės sveikatai, sudarymo“. 3. 2021-12-16 suorganizuotas Tarpinstitucinės darbo grupės, skirtos kovoti su klimato kaitos padarinių poveikiu visuomenės sveikatai, nuotolinis posėdis. <p>VU ŠA:</p> <p>Per 2021 metus buvo įgyvendinami tokie mokslo projektai:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Pagal sutartį su LMT S-MIP-19-53/D-102-(1,15) „Sinerginio alergeninių žiedadulkių ir oro kokybės poveikio asmens sveikatai tyrimas (LORI)“. <p>Projektas grindžiamas „švaraus“ oro idėja, ieškant atsakymų, ar Lietuvoje vegetacijos sezono metu žiedadulkėms jautrūs asmenys patiria simptomų paūmėjimą ne tik dėl nuolatinio alergenų poveikio, bet ir galimai ore esančių pagrindinių oro teršalų, aukštos oro temperatūros, griaustinio ar organizmą alinančio oro temperatūros ir santykinio drėgnumo komplekso. Naujos žinios bus pagrindas pirmą kartą Lietuvoje nustatyti sinerginį žiedadulkių ir oro taršos krūvio bei ekstremalių oro sąlygų poveikio lygį sveikatai. Iš daugiamečių duomenų sintezės išskirto dėsningumo patikrinimas realiuoju laiku leis identifikuoti vegetacijos laikotarpio periodus, palankius šienligės paveiktų</p>

	<p>asmenų sveikatai.</p> <p>2. Pagal sutartį 09.3.3-LMT-K-712-01-0066 „Mokslininkų, kitų tyrėjų, studentų mokslinės kompetencijos ugdymas per praktinę mokslinę veiklą“ projektas „Inovatyvi ore pasklidusių žiedadulkių atpažinimo realiaame laike ir žiedadulkių prognozių modeliavimo sistema (REALTIME)“</p> <p>REALTIME įgyvendinamas dviem viena kitą papildančiomis veiklomis: (i) alergeninių žiedadulkių atpažinimo realiuoju laiku algoritmų sukūrimas; (ii) inovatyvus žiedadulkių atpažinimo realiuoju laiku algoritmų panaudojimas teritorinėms žiedadulkių prognozėms ir atgaliniam modeliavimui. Žiedadulkių monitoringas realiuoju laiku bus naudingas alergiškiems žmonėms, palengvintų gydytojų darbą ir atvertų naujas galimybes oro kokybės monitoringui. Tokių duomenų taikymas oro kokybės modeliavimo sistemose bus novatoriškas žingsnis personalizuotoje medicinoje.</p> <p>3. Pagal sutartį su EUMETNET dalyvaujama programoje „AutoPollen“ (https://www.eumetnet.eu/activities/miscellaneous/current-activities-mi/autopollen/).</p> <p>Programa yra skirta pirmą kartą Europoje standartizuoti oro žiedadulkių matavimus, atliekamus automatiniais prietaisais. „AutoPollen“ yra pirmoji programa, kurios tikslas – sukurti automatinį žiedadulkių stebėjimo tinklą Europoje. Tinklas apims visus informacijos apie alergines žiedadulkes etapus: nuo matavimų iki informacijos perteikimo vartotojui.</p> <p>Kartu su moksliniais tyrimais vykdomas visuomenės informavimas apie žiedadulkių sklaidą ir skelbiamos prognozės sveikatai per PASYFO įrankius:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Tinklapis http://pasyfo.lt/. 2. Mobilioji programėlė https://play.google.com/store/apps/details?id=at.screencode.pasyfo&hl=lt arba https://apps.apple.com/1v/app/pasyfo/id1363742865. 3. Paskyra socialiniame tinklalapyje https://www.facebook.com/Pasyfo-574073826272073.
--	---